

Desiata prednáška z Kristológie

Viktor Thieben

Bratislava, 17.marca 1997

Dnes by som vám rád hovoril o inej zásadnej otázke v evanjeliách, o niečom, čo možno označiť ako programové vyhlásenie. Keď zoberieme Matúšovo evanjelium 5. kap., tak prvý záznam toho, čo Ježiš robí, je *Kázeň na hore*, kde vykresľuje akosi ideálneho človeka, človeka, ako si ho predstavuje. Budem sa snažiť stručne o tom pove dať niektoré veci, najprv *blahoslavenstvá*.

„*Keď Ježiš videl zástupy, vystúpi! na vrch a keď si sadol, pristúpili k nemu jeho učeníci. Otvoril ústa a učil ich.*“ (Mt 5,1-2) Pred stavme si tú scenériu, to je vždy veľmi dôležité. No a teraz rad radom blahoslavenstvá:

„*Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je kráľovstvo nebeské. Blahoslavení žalostiaci, lebo oni potešenia dôjdu.*

Blahoslavení krotkí (povedzme umiernení), lebo oni dedičmi zeme budú.

Blahoslavení, ktorí lačnia a žíznia po spravodlivosti, lebo oni nasýtení budú.

Blahoslavení milosrdní (veľmi zaujímavé pokračovanie), lebo oni milosrdenstva dôjdu.

Blahoslavení čistého srdca, lebo oni Boha uvidia.

Blahoslavení, ktorí tvoria pokoj, lebo synmi Božími sa budú menovať. Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je kráľovstvo nebeské.

Blahoslavení ste, keď vás hanobia a prenasledujú a luhajú na vás všetko zlé pre mňa.“

Ďalej v 7. kap. je záver celej tejto scény. „*Keď Ježiš dokončil túto reč, zástupy sa veľmi divili Jeho učeniu (boli zarazení), lebo ich učil ako niekto, kto má moc a nie ako zákonníci.*“ (Mt 7,28-29)

Predovšetkým keď si prečítate ten úvod, ktorý som vám tu citoval, tak je až nepochopiteľné, aká strašná povrchnosť tu všeobecne panuje, keď sa hovorí o Kázni na hore, ako by to bola nejaká ľudová kázeň. Prosím, to vôbec nie je pravda. *Keď videl tie zástupy, odišiel na vrch s učeníkmi a učil ich.* To je veľmi dôležité. A teraz to, čo ste počuli, nie je pre zástupy, ale pre tých dvanástich, pre ten najužší kruh, lebo existuje aj ten kruh. A v tom závere, ktorý som vám tu čítal, je zase taká čudná vec *keď Ježiš dokončil! túto reč, zástupy sa veľmi divili.* Ako tie zástupy mohli vedieť, že tak rozprával?

Tomu, kto pozná Starý zákon, sa vybaví celkom obdobná scenéria, keď Mojžiš rozpráva na vrchu Horeb s Pánom Bohom. Tiež ide zvlášť na tú horu a tam mu ohnivý ker a hrmenie ukazuje prítomnosť Boha, a dole sú zástupy ľudí. Tieto zástupy počujú toto hrmenie,

prežívajú, že Boh hovorí z Mojžišom, vodcom, ale nevedia čo, ale prežívajú, že ide o človeka, že sa ich to týka, že to nie je vec len týchto dvoch, rovnako ako aj v *Kázni na hore*. A je tu ešte jedna vec, ktorá ani v jednom preklade nemôže byť správne preložená. Tuje tak, ako som vám to čítal, že...*on učil ako niekto, kto má moc*", to je úplne nemožná vec, tam je to grécke slovo exusiai, hebrejsky elohim, čiže on hovoril ako elohim, podľa prvého riadku bibliie. Teda prežívali to, že v Kristovej reči je niečo také mohutné, také vysoko duchovné, myslím podľa hierarchického stupňa, ako elohim. Čiže prežívali akýsi nový druh stvorenia.

Elohim pôvodne stvorili Zem a teraz Kristus svojou rečou tvorí niečo nové, môžeme povedať dotvára. Dáva nový impulz, ukazuje v blahoslavenstvách, ako vyzerá človek z hľadiska toho, čo on prináša - z hľadiska *ja*. Dáva nový duchovný impulz, duchovnú náplň ľudskej duše, elementárnu duchovnú silu, ktorú daruje z lásky, ktorú prináša z duchovného sveta. To znamená, že človek vystupuje na vyšší stupeň bytia, že si teraz, potenciálne zatiaľ, uvedomuje svoje *ja*, že má nielen dušu, je nielen stádo, ktoré poslúcha Mojžišove zákony, prikázania, ale že aj sám niečo môže tvoriť, že aj sám môže byť iniciatívny, duchovne činný. A preto je tu tých 9 blahoslavenstiev, ktoré pripomínajú 9 článkov ľudskej bytosti, tri tzv. telá - fyzické, éterické a astrálne, potom tie tri duše, pocitová, rozumová a vedomá a tie tri duchovné články, ktoré ešte nie sú vyvinuté, manas, budhi a atman.

Táto okolnosť, že je to povedané učeníkom a nie zástupom, je veľmi dôležitá. Tá dáva celému vyššiu ezoternú a duchovnú hodnotu. Ježiš potom hovorí v ďalšom texte, že ak niekoho udrie niekto po líci, nech nastaví aj druhé, keď niekomu zoberie niekto kabát, tak nech mu dá aj plášť. Z toho vyplýva jasne, že ide o kňazskú morálku. Čiže Kristus tu chce vychovávať vodcovské bytosti, vedúce osobnosti pre ľudstvo. Celkom stručne si predstavme, čo by to potom bolo, keby tu nebola výslovne kňazská morálka. Veď nikto nie je taký, že nastaví druhé líce, keď dostane zaucho. To nie je prakticky možné. Čiže niekto by toto odrecitoval naspamäť, ale všetko by ostalo po starom, bolo by to pokrytectvo. Alebo človek si to vezme skutočne k srdcu a povie si, že odteraz budem konať, ako to Kristus žiada, a dostane sa na pokraj ľudskej spoločnosti, bude čudák, samotár. Čiže to by nemalo vôbec zmysel. To je utópia, naschvál vykreslená utópia.

Tu je postavený obraz ideálneho človeka. A kňaz, u ktorého je samozrejmé (nehovorme o zauchách, ale o urážke, čo je bežnejšia vec), že keď ho niekto urazí, má za úlohu, preto je kňaz, urážku odpustiť, činí dobre ako odplatu. A teraz si môže radový občan povedať, že aj ja budem taký, aj ja sa budem snažiť takto reagovať. Keď niekto odreaguje svoju zlosť, ktorá vzniká vždy zo slabosti, z neúspechu v živote, z nejakých problémov, že urazí niekoho, tak ja budem taký, že to zachytím, budem pevný, pokojný a to sa odrazí, urážka vyjde na prázdno, a za tie roky vylieči toho, kto urazil, lebo stráca pôdu, stráca objekt. Čiže keď to niekto napodobňuje, tak sa tým šíri vlastne tento morálny impulz, ktorý je vložený do *Kázne na hore*. Keby to ale bolo žiadané, keby sa to deti mali učiť, vyvolá sa opačný efekt ako u všetkého, čo sa robiť musí a to celé by bolo na nič. Čiže ide výslovne o kňazskú morálku ideálneho človeka, ktorý je tu popísaný, pre elitu ľudstva, pre tých, ktorí chcú prijať vodcovskú úlohu a chcú žiť tomuto ideálu, chcú realizovať to, čo viera vyžaduje. Kňaz to realizovať môže, ale vždy to môže byť len celkom úzka skupina.

Už som vám raz vnukol myšlienku, že evanjelium treba brať ako celok, teda Matúš, Marek, Lukáš a Ján. A toto je vstupná udalosť, to je programové vyhlásenie. Slovo blahoslavený je po grécky *makarios*, nie je to celkom zlé, ale v každej reči sú s tým problémy, zim mená to niečo iné....

Chcem vám pri tejto príležitosti povedať jednu maličkosť, keď sa zaujímame o túto problematiku hlbšie. Je to Matúšovo evanjelium a citujeme grécky. Matúš bol ale v origináli hebrejský. Áno, lenže ten grécky text bol skôr k dispozícii, ako sa našli hebrejské texty, niektoré našli až teraz pred tridsiatimi rokmi v Kumráne, pri Mŕtvom mori. A našli sa tri alebo štyri pôvodné texty, ktoré sa trošku odlišujú ml seba, ale podstatne nie. Napriek tomu, že toto je evanjelium, na ktoré mali vplyv hebrejci, hebrejská ezoterika, esejci, židovská ezoterická sekta (však Matúš vždy hovorí v množnom čísle - my; Lukáš hovorí ja, ako grécky lekár), napriek tomu, že pochádza zo židovských prameňov, je reč Matúšovho evanjelia v podstate tá gréčtina, lebo v tejto reči bolo skôr rozšírené. Aj v cirkevných kruhoch sa svojho času polemizovalo, či vôbec bol hebrejský text skôr, ale to sa medzitým už dávno dokázalo, jednoznačne bol skôr.

... *makarios*, to slovo používal aj Goethe vo význame blažený, šťastný; ten preklad blahoslavenstvo nie je celkom zlý, ale vysvetlime i, o čo ide. Ide o to, že Kristus vymenúva určité základné vlastnosti, základné postoje človeka a hovorí, čo bude nasledovať, keď človek dostane *ja*, ten jeho impulz, čo za tento postoj, za túto vlastnosť, schopnosť človek získa, nadobudne.

Tak zoberme tie prvé tri vlastnosti, to sú tie tzv. telá. Tam je zase hneď problém, *chudobní* - to nie je ono, lepšie je povedať, že *blahoslavení sú tí, čo sú žobráci ducha*, lebo podľa gréckeho textu je *vedomí si svojej chudoby*. Ťažko je nájsť iné slovo, chudobní ako vedomí si svojej chudoby, svojej opustenosti. Fyzické telo, ako hovorí Platón, je rakvou našej duše. Je to, čo nás uzatvára pred duchovným svetom, čo nás zaživa pochováva. Vo fyzickom tele sme väzňami z duchovného hľadiska. Hovorí teda, že tí sú na tom dobre, ktorí vedia, prežívajú - že sú vlastne žobráci, lebo bude pre nich voľný vstup do kráľovstva nebeského.

Teraz, a to už je možno ľahšie na pochopenie, *blahoslavení sú žalostiaci* a to tretie *blahoslavení sú krotkí*. Éterické sily človeka, éterický silový organizmus, darca životných síl, zdroj tepla, svetla, sú úplne obrátené k fyzickému svetu a telu, zamestnávajú sa stavbou a výstavbou fyzického tela a starajú sa o to, aby fyzické telo fungovalo; z duchovného hľadiska je to smutná vec - nie je to prirodzené poslami- éterických síl, aby sa viazali na hmotu. Takže preto oslovuje impulz *ja* éterické telo, lebo je žalostiace, smutné, trpiace, ale dôjde po tešení, to *ja* ho posilní a tým sa tento problém vyrieši.

Zoberme tretie blahoslavenstvo, tu je to slovo *krotkí*. Nemyslím, že by to obstálo. Lepšie je povedať *umiernení*. O čo ide? Naša astralita, povedzme to takto, divoká. To je sídlo našich vášní, našich egoizmov, emócií, afektov, žiadostivostí atď. A keď je človek vo svojej astralite umiernený, vyrovnaný, je statočný, keď má tú správnu mienku odvahy (to je čisto astrálna vec), vtedy mu bude patriť svet.

Čiže máme tri aspekty z hľadiska tzv. našich tiel, telesných organizmov: vedomá chudoba, vedomé strádanie, prežívanie deficitu duchovného prvku, čo máme vo fyzickom tele; prežívanie žiaľu, že sme ochudobnení tým, keď sa éterické sily zaoberajú len našim

telom, keď sa éterické sily nevenujú tomu, čo je ich pôvodné poslanie; a napokon astralita, tá,

povedzme, správna odvaha, miera, ktorá drží na uzde všetky naše vášne, čo je už predprípravou prijatia *ja*. Ten, kto je schopný ovládať svoju vášeň v najširšom slova zmysle, už sa pripravuje na prijatie *ja*.

Však tak sa vychováva. Máme skúsenosti s výchovou detí. Keď ideme na nedeľňajšiu prechádzku so 7-ročnou dcérkou, najprv chcem zmrzlinu, potom limonádu, potom nejaké cukríky, potom si sadnúť trošku a čo ja viem čo ešte. Ale keď to tolerujeme, potom nedosiahneme tento stav, túto skutočnosť, o ktorej tu hovoríme. Tá správna odvaha vyrastá len z odriekania, len z toho, že sa dieťa naučí ovládať, že bude rozumom akceptovať, čo už vie 7-ročné dieťa, že keď prídeme domov, tam bude mať limonádu, že tú hodinu vydrží. Viete, že takéto dieťa je celkom iné ako to druhé, ku ktorému hneď príde mama a hovorí: „No nebudte takí na to dieťa, vidíte, je smädné...“! Tak vidíte, toto je tu myslené, preto vám to hovorím - tí, ktorí majú tú správnu mieru odvahy (to slovo krotkí je slabé), teda nie sú divokí, nie sú neskrotní, ale práve naopak.

No a teraz prídu tie duševné. Duša pocitová vyrastá z prežívania tela. Pozrite sa, ako to bolo v starom Egypte. Kameň, ako taký, bol umelecké dielo, nebolo ho treba otesávať desaťročia ako kamene gotických chrámov, lebo ako taký bol krásny, bol umeleckým zážitkom. Predovšetkým duša pocitová sa prejavuje ako niečo telesné, čo potom vedie do hĺbky duše. Preto sú tu dve slová, ktoré sú vyjadrením telesných zážitkov: *ktorí lačnia a žíznia po spravodlivosti*.

Zoberme si takúto vec: Idete na ulici a vidíte ako nejaký 15-ročný chlapec zoberie nejakému 10-ročnému dievčaťu tašku alebo zbije to dievča, alebo niečo podobné. Človek cíti ten tzv. spravodlivý hnev, čiže ten vonkajší dojem, zážitok, vyvolá vo mne určitý duševný afekt, určité rozvlnenie mojej duševnej hladiny. To je veľmi dobrý spôsob výchovy duše pocitovej. Na to má R. Steiner jednu celú prednášku, kde hovorí, že to sú vlastne tie správne zážitky k prebudeniu vnútorného života. Ale dieťa, ktoré sa len tupo pozerá na nejaký film v televízii, má určitý deficit, a treba ho viesť k tomu, aby sa naučilo spoluprežívať to, čo sa deje okolo. Tak preto sú tu tieto slová *lačnia a žíznia*, prežívajú hlad a smäd po spravodlivosti, a to vedie k vnútornému životu. Vnútorný život sa prebúdzá na základe vonkajšieho zážitku, teda prežívania smädu a hladu.

Doteraz sme mohli povedať: dobre, celkom to sedí; keď ste veľmi kritickí a kritický musíte byť, to je prvá povinnosť. Ale teraz príde veta (sme uprostred, duša rozumová, piata z deviatich), *blahoslavení sú milosrdní, lebo oni milosrdenstva dôjdu*. Keď som prvý raz o tejto vete uvažoval, pomyslel som si, že buď je to veľká múdrosť alebo je to nezmysel. Toto vyplýva z postavenia duše rozumovej presne uprostred ľudskej bytosti. Slovo milosrdenstvo je zase veľmi problematické, neviem toľko grécky, aby som vedel povedať ako by lo bolo najlepšie, ale skôr by som navrhol *správnu srdečnosť*. Teda blahoslavení sú tí, ktorí ju prežívajú, ktorí ju pestujú v sebe, ktorí konajú v zmysle takejto srdečnosti. Čiže teraz sme uprostred ľudskej duše. Tu už nie je lační a smädní, ale čisto duševný zážitok uzavretý od okolitého sveta, zatvorený do seba. Čiže tu sa rodí filozofia, tu sa rodí láska, tu sa rodí strach a tu sa rodí samozrejme aj milosrdenstvo, súcitiť. Čo môže dostať z vonkajšieho sveta ten, ktorý to už má? - Nič. Nič nemôže z vonkajšieho sveta dostať. Je uzavretý. Môže len zase odpovedať tým istým, čo aj tak už aktívne vykonával - je milosrdný, dostáva milosrdenstvo. Prežíva v sebe to milosrdenstvo ako také, druhých ľudí alebo druhých duší, prežíva, povedzme tak populárne, určité šťastie. Keď má správny vnútorný postoj, nečaká na to, aby

dostal zvonka uznanie, ale sám v sebe má to, čo sám v sebe pestuje To je odpoveď toho *ja*. Tým sa uplatňuje jeho duchovný prvok.

No a teraz príde ťažšie sústo. *Blahoslavení čistého srdca, lebo oni Boha uvidia*. Ide o dušu vedomú. Predtým sme hovorili o Egypte Uvedomme si, prosím, túto postupnosť: Egypt, Grécko, stredovek a tá krásna doba, v ktorej tu dnes žijeme. V nej sa už človek opäť otvára, vstupuje opäť ako činný, aktívny článok do sveta svojím *ja*. Pokúsím sa to jednoducho vysvetliť.

Keď sa dívam na tento kvet, otváram oči a mám príjemný pocit, neuvažujem, neanalyzujem, nič také okolo toho kvetu, je to krásne. To je reakcia duše pocitovej. Duša rozumová sa prejaví vtedy, keď poviem, že tento kvet je krásny, ale prospelo by mu viac slnečného svitu, musím ho preložiť oproti - to už duša rozumová spracúva tento dojem. Ale teraz prichádza duša vedomá. Veľmi elementárne by som vám to povedal. Napríklad niekto má meniny a ja mu darujem tento kvet. Odtrhnem ho a darujem, čiže v duši vedomej sa predpokladá môj zásah a zmena v okolitom svete.

Tak ako Marx povedal, že filozofi uvažovali o tom, čo je svet, ide však o to meniť ho - to je duša vedomá. To išlo Marxovi náramne na nervy, čo sa tu robilo, Hegel a teórie a do nekonečna, ale nemyslelo sa na to, že treba zmeniť svet. To je duša vedomá. A duša vedomá, ktorá, ako vidíme a preto sme ostali pri tom príklade, prechádza cez materializmus, cez to - z duchovného hľadiska - bahno materializmu, tá by zapadala, človek by sa stratil, bol by koniec vývoja. Ja viem, to je veľký problém a o tom môžeme druhý raz hovoriť, to je obrovský problém. Človek sa v tom materializme utápa. Duchovný svet sa stáva pre neho nulovou hodnotou, ba ešte aj horšie. A z toho hľadiska, aby ten vývoj išiel ďalej, je tu preto *ja*, aby človeka vytiahlo z toho materializmu. Vidíte, *blahoslavení čistého srdca*: Kto si zachová nezávislosť od hmotného sveta, kto je nedotknutý, panensky čistý vnútorne, len ten má perspektívu ďalšieho vývoja, len ten *bude vidieť Boha*. Naraz sa celý vývoj obracia.

A teraz prídu tie tri posledné, tzv. duchovné články, *manas, budhi a atman*. Manas je duchovné *ja*, budhi je životný duch, atman duchovný človek. Myslím že to ovládáte natoľko, že viete, že keď ja začne vedome pracovať na astrálnom tele a mení astralitu na to, čo nazývame manas, zdôrazňujem *vedome pracovať*. My stále na všetkom pracujeme, to je samozrejmé, každým slovom, každým gestom, každou myšlienkou, každým citom, stále pracujeme. Ale vedome meníme astralitu na manas. Pred chvíľou som vám povedal, že astralita je sídlom všetkých vášní. Keď sa tam tie vášne prekonajú, keď tá rozbúrená hladina mora, ktorú máme v duši, v sebe a musíme jej aj trošku mať (predstavte si, keby váš partner, alebo niekto blízky nemal to rozbúrené more, však to sa nedá ani vysloviť, však to by bolo tak nudné...), čiže ide o tú mieru; toto sa nazýva pokoj, mier. Ako zdraví Kristus po svojom zmŕtvychvstaní učeníkov? - *Pokoj vám*. Teda vidíte, aký to má ezoterný význam. Čiže praje im, aby ovládali svoju dušu, aby mali vnútorný pokoj, aby hladina rozbúreného mora bola vyrovnaná, harmonická, tichá. To sú tí, ktorí prinášajú mier alebo lepšie povedané tvorcovia pokoja, lebo synmi Božími sa budú volať, smerujú hore k vybudovaniu duchovných článkov, teda opúšťajú materiálnu sféru, prechádzajú do vyšších článkov. Ale ten pokoj je ten základ. Ten, kto nemá vnútorný pokoj, vnútornú pevnosť, ten nemôže chcieť nič duchovné, nemôže s týmito citmi a vášňami, problémami a starosťami nášho každodenného života vstúpiť do toho, čo v najširšom slova zmysle voláme duchovný svet.

A teraz si vezmime budhi: *blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť...* Vidíte, prenasledovaní pre spravodlivosť. Čiže tu je niečo, čo nemôže niekto chcieť priamo, bezprostredne, hovorí Kristus, ale zatiaľ môže za to iba trpieť. Môže mať ideál a môže byť zaň prenasledovaný. Tam, kde ide o ten pokoj o ten mier, tam to môže chcieť, lebo v tej dobe sa začal vývoj, povedzme, tým smerom, ale budhi, to je tzv. spravodlivosť, *dikaioiné* podľa Platóna. A to je viac ako iba ľudská spravodlivosť, to znamená to spravodlivé, harmonické a správne usporiadanie celého ľudského organizmu, celej sociálnej sféry atď. Ten, kto je za to prenasledovaný, ten sa má dobre. Vidíte, aká jemná nuansa, ale potrebná. Nie vy učenici môžete robiť, pracovať na tej spravodlivosti, ale môžete byť prenasledovaní kvôli spravodlivosti.

A teraz v tom poslednom, deviatom, je Kristus ešte výraznejší: *Blahoslavení ste, keď vás hanobia a prenasledujú pre mňa.* Tu sa obracia Kristus na ten najužší kruh. Nie ostatní, ale vy, lebo ste prenasledovaní kvôli mne, kvôli tomu ja. Teda ostatní ani neprichádzajú do úvahy. Tu nejaké zástupy, ľudstvo ako také, vôbec neprichádzajú do úvahy, lebo ešte nie je doba vývoja atman, toho duchovného človeka, ktorý predpokladá, že ovláda celé telo, celý svoj organizmus. My sme veľmi spokojní, keď sa sedí na prednáške, ktorá trvá veľmi dlho a už je veľmi smädný a nesmie na to myslieť, sústreďuje sa na to, čo sa tu hovorí, a prekoná to, zostane kľudný. Teda my realizujeme čisto duševné hodnoty. Ale tá spravodlivosť, to, čo je tu myslené, predpokladá ovládanie tepu srdca, funkcie žliaz, teda toho, čo súvisí s éterickým telom a to najvyššie, teda atman, predpokladá ovládanie celého tela. Vidíte, ako sme ďaleko, a preto sa veľmi správne a taktne, na základe hlbokéj múdrosti, hovorí: Vy ste blahoslavení. Iných ľudí sa to nemôže ani týkať, len takých, ktorí prijímajú celkom vedome to vyššie ja a pracujú na ňom.

Ďakujem vám.